

עין משפט
נר מצוה

כא:

ואין יכול להדליק בשבת^א וי"ל דא"כ^ב לא הוה צריך ליה למימר בין בחול בין בשבת כיון דחד טעמא הוא אלא ה"ל למימר א)אין מדליקין סתם^ג מדקאמר בין בחול בין בשבת ש"מ שעוד יש טעם אחר בשבת שלא להדליק לצד מטעם סבר דמותר להשתמש לאורה^ד וימיהו רב דקאמר מדליקין בין בחול בין בשבת לא הוה מצי למימר מדליק סתם דה"א דוקא בחול אבל בשבת אין מדליקין שמא יטה^ה דבסתמא לא הייתי אומר ששום אדם יחמיר לאסור להשתמש^ו לאורה וכן הלכתא דגר מנוכה אסור להשתמש לאורה כרז וכר' יוחנן ואזיי נמי קיבלה ורב יוסף נמי משמע לקמן דס"ל הכי וכמה אין זקוק לה דכולהו^ז צבירא להו הכי ורב הונא יחיד הוא וליה הלכתא כוותיה:

דאי לא אדליק מדליק, אצל מכאן ואילן עבר הזמן^ח אומר הר"י פורת דיש ליחר ולהדליק צלילה מיד שלא יאחר יותר מדאי ומ"מ אם יאחר ידליק מספק דהא משני שינויי אחריםא ור"י נראה^ט דעמא אין לחוש ממי ידליק^י דלנו אין לנו היכרא אלא לנני הצית שהרי מדליקין מצפנים^{יא}: **והמהדרין** מן המהדרין. נראה לר"י דצ"ש וצ"ה לא

קיימי אלא אגר איש וציתו שכן יש יותר הידור דאיכא היכרא כשמוסף והלך או מחסר שהוא כנגד ימים הנכנסים או היוצאים אבל אם עושה נר לכל אחד אפי' יוסף מכאן ואילן ליכא היכרא^{יב} שצברו שכן יש בני צנית צנית: **מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ**. ומיירי דליכא חצר אלא בית עומד סמוך לרה"ר אבל אם יש חצר לפני הצית מנוה להניח על פתח חצר דאמר לקמן^{יג} חצר שיש לה צ' פתחים לריכה צ' נרות ואמר^{יד} נמי נר שיש לה שני פיות עולה לשני בני אדם משמע לשני צמים ואם היו מניחים על פתחי צתיהם היה להם מימין ולוה משמאל אבל אי מניחים על פתח החצר אחי שפיר: **ובשעת הסכנה**. נראה לר"י דהיינו ממי אמו חצרי לצבל כדאמר צפ' כירה (לקמן דף מה. ושם) מזה לטלטל שרגא דחנוכתא מקמי חצרי בשבתא וא"ת דעל השלחן נמי יקחו אותו כדאמר בגיטין (דף פ. ז.) רבה בר בר חנה חלש אלא חצרא שקל שרגא מקמייהו וי"ל דאין רגילות כ"כ לחפש צתתים^{טו}:

שהיה מונח בחותמו של כ"ג. ו"אם כבר גזרו על הנכרים להיות^{טז} כוצים^{טז} (מהפ"ד דף לה.) ז"ל שהיה מונח צחותם בקרקע שלא *הסיעו הכלי: נר

ואין יכול להדליק בשבת^א וי"ל דא"כ^ב לא הוה צריך ליה למימר בין בחול בין בשבת כיון דחד טעמא הוא אלא ה"ל למימר א)אין מדליקין סתם^ג מדקאמר בין בחול בין בשבת ש"מ שעוד יש טעם אחר בשבת שלא להדליק לצד מטעם

במה מדליקין פרק שני שבת

אין זקוק לה. הלכך בחול שרי: ואסור להשתמש לאורה. שהיא ניכר שהוא נר מנוה וליכא למיחש להטייה: ולא קבלה. שלא חשבו לסמוך על דבריו: אי זכאי. אילו הייתי זוכה ללומדה הייתי גורסה כששמעתיא ראשון: גירסא דינקוסא. מתקיים יותר משל זקנה: לשיעורה. שהיא זה שמן כשיעור הזה ומיהו אם כבתה אין זקוק לה: רגלא דפרמודאי. שם אומה מלקטי עזים דקים ומתעכזין בשוק עד שהולכים בני השוק לצתיהם משחשכה ומצעירים צתיהם אור וכשצריכין לעזים יוצאים וקוין מהן: נר איש וציתו. נר אחד צכל לילה ואיש וכל בני ביתו סגי להו צנר אחד: והמהדרין. אחר המלות עושין נר אחד צכל לילה לכל אחד ואחד מצני הצית: כנגד ימים הנכנסים. העמידים לצא: ימים היוצאין. שיאלו כנר וזה שהוא עומד צו נמנה עם היוצאין: פרי החג. מתמעטים והולכים בקרצנות דפרשת פנחס^א:

מעלין בקדש ואין מורידין. מקרא ילפינן לה צננחות צפרק שמי הלחם (דף טז.). **מצחוץ**. משום פרסומי ניסא. ולא צרה"ר אלא צחצרו צתתיהן היו פתוחין לחצר: ואם היה דר צעליה. שאין לו מקום צחצר להניחה שם: מניחה. מצפנים כנגד חלון הסמוך לרה"ר: הסכנה. שהיה להם לפרסיים מוק ציום אדם שלא יצטירו נר אלא צצית עי"ו שלהם כדאמרין בגיטין (פ"ב דף קד ז.ו.): נר אחרם. לעשות היכר לדבר: ואי איכא מדורה. אש לא צריך נר אחרת לפי שמשתמש לאור המדורה ויש היכרא שהנר של מנוה היא: ואי אדם חשוד הוא. שאינו רגיל להשתמש לאור המדורה: צריך נר אחרם. דאי לא לא היו היכר מאי חנוכה. על אחיה נס קצוה: צחוסומי. צהצנע ואחסו צצצעתו והכיר שלא נגעו צו: ה"ג ועשאו^א ימים עוצים צהלל והודאה. לא שאסורין צמלאכה שלא נקצעו אלא לקרות הלל ולומר על הנסים צהודאה: גץ. ניצוץ אישטינציל"ש: פטוש. קורנס גדול של נפחים: צעל גמל חייב. שלא היה לו להגדיל צחצילתו שמכנס לחנות: צנר חנוכה פטור. חנוני שצרכות פירסוס מנוה הניחה שם: ואם אומרם. הא דקתני צנר חנוכה פטור: פסולה

שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו *כל השמנים שבהיכל וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום בדקן ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול ולא היה בו אלא להדליק יום אחד נעשה בו גם והדליקו ממנו שמונה ימים לשנה אחרת קבעום ועשאו^א ימים טובים בהלל והודאה^ב תנן התם גץ היוצא מתחת הפטיש ויצא והזיק חייב^ג גמל שמעון פשתן והוא עובר ברשות הרבים ונכנסה פשתנו לתוך החנות ודלקה בנרו של חנוני והדליק את הבירה בעל הגמל חייב להניח חנוני את נרו מבחוץ ויהיה שמונה ימים טובים

והלך מוסף והולך. פי' המהדרין, מהרי"ם מצות, כדאמרינן (ביב"ט ט) ולהדור מצוה עד שליש במצוה. ה"ר נר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ, ואם היה דר בעליה מניחה בחלון הסמוך לרה"ר, ובשעת הסכנה מניחה על שולחנה ודי. אמר רבא וצריך נר אחר לתשמישו. ואי איכא מדורה לא צריך, ואי אדם חשוב הוא אפי"ר דאית ליה מדורה צריך נר אחר לתשמישו.

מסורת הש"ס

א) [מס' סופרים פ"כ הלכה ד ועי' תוספות וזכרם ט. ד"ה מנן ותוספות מנחות כ: ד"ה נפסלן], ב) [בבב"ב כח. וימא יב: עג. מגילה ט: טל: סוריות יב: מנחה לט. טז.], ג) [מס' סופרים פ"כ הלכה ה, ד] ד"ק ספ: ביב: טו. טז. ד"ק ספ. ספ: ד"ק סב: ע"ש, טז.] ז) [ל' משמיה דרבאן, ח] [ד"ק סב:], ט) [במדבר טטן, י] [מונה צחחות, רש"י], טז [דף כג.], ז) [ועי' תוס' לקמן מה. ד"ה מקמן, ח] [לעיל ח.].

❖

גליון הש"ס

גכ"ו כל השמינים שבבב"ב. עי' בנרמזים פי"ה מהלכות בית המדרס הלכה ח ועיין במשניות צמי כסוה ח"א צנות ועד סיוון א': תוס' ד"ה שריה מונה וכו' פלא הציב. עיין לקמן דף סד ע"ז מוספות ד"ה שטוריס כנז:

❖

הגהות הגר"א

[א] גמרא (להשתמש לאורה) תל"מ: [ב] שם (וחלל להטעות בהן) תל"מ:

❖

לעני רש"י

אישטינציל"א. ניצווצות.

❖

מוסף רש"י

גץ. אשטינציל"ה, היוצאה מן הכיכר כשפסטיס מזה עליו (ביב"ב כח.). את הבירה. בית גדול (ביב"ב כב.). בנר חנוכה פטור. שמונה להניחה כה"ה לפרסומי ניסא (שם).

❖

תוס' ישנים

א) וכתב ליכא למימר דאי היה אמר אין מדליקין סתם הי"א דהיינו בשבת T ומשום דמותר להשתמש לאורה ה' אבל בחול מדליקין דכבתה אין זקוק לה דל"כ^א לא ה"ל אלא כהניא ה"ל צית מותר להשתמש לאורה :

❖

רבינו חננאל

אמר רב פתילות ושמינים שאמרו חכמים אין מדליקין בהן בשבת מדליקין בהם בחנוכה בין בחול בין בשבת. מ"ט קסבר ככתה אין זקוק לה ואסור להשתמש לאורה. מיתבי מצותה משחשק החמה ועד שתכלה רגל מן השוק, מאי לאו דאי כבתה הדר מדליק לה. ושנינן לא, אי לא אדליק נר של חנוכה עדיין לא יאמר כבר עבר ומנה אלא מדליק עד דכלי ריגלא דתרמודאי, אי נמי [ל]שיעורא דשמן דגר חנוכה כמה הוא, כדי שיהא דולק משקיפת החמה עד שתכלה רגלא מתרמודאי. ת"ר מצות חנוכה נר איש וביתו, והמהדרין נר לכל אחד ואחד, והמהדרין מן המהדרין ב"ה אומרים יום ראשון מדליק אחד מיכן והלך מוסף והולך. פי' המהדרין, מהרי"ם מצות, כדאמרינן (ביב"ט ט) ולהדור מצוה עד שליש במצוה. ה"ר נר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ, ואם היה דר בעליה מניחה בחלון הסמוך לרה"ר, ובשעת הסכנה מניחה על שולחנה ודי. אמר רבא וצריך נר אחר לתשמישו. [ואי איכא מדורה לא צריך], ואי אדם חשוב הוא אפי"ר דאית ליה מדורה צריך נר אחר לתשמישו.

יב א מיי' פ"ד מהלכות מנוכה הלכה ו סמך לאין ס ועיין ה' תוס'ע' א"ר סימן תרעג. ספיף א: יג ב מיי' שם הלכה ה' תוס'ע' שם הלכה ו' תוס'ע' שם ספיף א: בור ד מיי' שם הלכה ה' סמך שם תוס'ע' א"ר סימן תרעג. ספיף א: בור ה מיי' שם טור ש"ע שם ספיף ב: יז ו ז מיי' שם הלכה א סמך שם תוס'ע' א"ר סימן תרעג. ספיף ב:

יח ה ט מיי' שם הלכה ז ט טור ש"ע שם ספיף ה: יט י מיי' פ"ג מהלכות מנוכה הלכה א צ סמך שם טור ש"ע א"ר סימן תרעג. ספיף ב: כ ב ל מיי' פ"ד מהל' נזיק ממון הלכה יג תוס'ע' ח"מ סימן ת"ח ספיף י: כא מ' תוס'ע' א"ר סי' תרעג. ספיף ו:

❖

מוסף תוספות

א. לאחר שכתבה. מוס' תל"ש. ב. דאם איתא דטעמא דשבת משום דאם כבתה זקוק לה הוא. רש"י. ג. וממילא אגא ידענא דבין בחול בין בשבת קאמר. מוס' תל"ש. ואגא ידענא דכל שכן בשבת דאי"א שיוקק לה. רש"י. ד. בחנוכה. מוס' תל"ש. ה. שמא ט"ה. מוס' תל"ש. ו. דהאי דאין מדליקין בהם בשבת אינו מטעם דנר של חנוכה אלא משום של שבת. הא דקמ"ל מותר להשתמש לאורה. מוס' תל"ש. I. וממילא ידענא דבשבת אסור ובחול מותר, הילכך אי הוה אמר סתם הייתי אוסר בין בחול בין בשבת, ומדחזקינן שבת בדבריו, ש"מ שיש לו עוד

טעם אחר בשבת שאין מדליקין, לבד מטעם החול. מוס' תל"ש. II. ואי"א כ"ה דאמר רב לקמן 'מדליקין בהם בחנוכה בין בחול בין בשבת', אמאי לא אמר רב סתם 'מדליקין בחנוכה'. מוס' תל"ש. III. דכל המקיל יש לנו לפרש דבריו שיקיל לכה"פ שנכבד. מוס' תל"ש. י. להדליקה. מוס' תל"ש. יא. וב ור' יוחנן ורב חסידא. מוס' תל"ש. יב. [ו]אנינו מדליק. פי' הר"ן. ליכא פרסומי ניסא מצוה בהדלקתם. מהרי"ם. יג. ולא אמרו עד שתכלה רגל מן השוק אלא. רש"י. ד)דוקא בדורות שלהן שהיו מדליקין מבחוץ. פי' הר"ן. ואין היכר אלא לבני הדור. אבל. מהרי"ם. יד. יכול להדליק כל הלילה עד עמוד השחר. מהרי"ם. וכן נוהגים שם בני ישיבה (בצרפת) להדליק אחר שעומדים מבית המדרש. מאי. טו. כל שעה ושעה ומנהי הוא, דהא איכא פרסומי ניסא לאותם העומדים בבית. רש"י. ולפי פי' זה יש לפרש דהיי"ד דאי לא אדליק מדליק' בחוץ עד ההיא שעתא, אבל בתר הכין אינו מדליק אלא בפנים. [ולדירידהן] גמי ודאי משום דלא מצי למעבד היכירא לרה"ר לא נפטרי מלעשות היכירא לו ולב"ב, דהא לקמן אמרי' דבשעת הסכנה מדליקה על [שלחנן]. רע"ב. טז. לימים היוצאין. פי' הר"ן. יז. וא"ת ואכתיו יניחוש שמא הסיטורו, דהא ק"ל דגוי מוטא בהויטס כדאיתא במסכת טהרות, ואפי' כלי מוקף צמיד פתיל טמאא בהויטס וכר'. רע"ב. יח. מטמאנים] במשא. שיעה לה"ן.